מאי לאו אסון ממש לא דין אסון איכא דאמרי

איתיביה רבי יוחנן לר"ל יולא יהיה אסון ענוש

יענש מאי לאו דין אסון לא אסון ממש אמר

רבא ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין

. חייבים והא תנא ¢דבי חזקיה מכה אדם

ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חילקת בו

בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לשאין

מתכוון בון דָרך ירידה לדרך עלייה לפומרו

ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא

תחלוק בו בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין

לשאין מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה

לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון אלא כי אתא

רבין אמר בחייבי מיתות שוגגין כולי עלמא

לא פליגי דפטורין כי פליגי בחייבי מלקות

שוגגין ודבר אחר ירבי יוחנן אמר חייב חייבי

מיתות איתקוש חייבי מלקיות לא איתקוש

ריש לקיש אמר פטור בפירוש ריבתה תורה

חייבי מלקיות כחייבי מיתות היכז ריבתה

תורה יאמר אביי אתיא ירשע ורשע רבא

אמר אתיא מכה מכה אמר ליה רב פפא

לרבָא יהי מכה אילימא יומכה בהמה

ישלמנה ומכה אדם יומת האי בקטלא כתיב

אלא האי מכה ימכה נפש בהמה ישלמנה

נפש תחת נפש וסמיך ליה יואיש כי יתן מום

בעמיתו ס[כאשר עשה כן יעשה לו] והאי לאו

מכה היא אנן הכאה הכאה קאמרינן והא כי

כתיב בחובל בחבירו הוא דכתיב וחובל

בָחבירו בר תשלומין הוא אם אינו ענין

להכאה שיש בה שוה פרומה יתנהו

להכאה

שאין בה שוה

מאי לאו אסון ממש. אם לא מתה האשה יענש הנוגף בדמי ולדות

הא אם מתה לא יענש ואפי׳ לא התרו בו וקשיא לר׳ יוחנן: לא דין

אסון. הכי קאמר קרא אם אין משפט מות לנוגף כגון שלא מתה

האשה או מתה ולא התרו בו ענוש יענש: מכה אדם ומכה בהמה.

מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם לא

ישלם אלא יומת הקיש פטור ממון

דמכה אדם לחיוב ממון דמכה בהמה

מה מכה בהמה אין לך בו חילוק

ס לחיוב אף מכה אדם אין לך בו

חילוק ו לפטור. מכה בהמה לעולם

חייב דאמרי' בב"ק (דף כו:) פלע תחת

פלעי לחייב על השוגג כמזיד ואונס

כרלון: שחין מתכוין. חין בו חיוב

מיתה באדם: דרך עלייה. שהכהו

בהגבהת ידו או שחתכו בחרבו

מלמטה למעלה: בין דרך ירידה

לדרך עלייה. משום דגבי גלות דהורג

בשוגג איכא חילוק בין דרך ירידה

לדרך עלייה כדאמרי׳ במכות (דף ז:)

כל שבדרך ירידתו גולה דכתיבח ויפל

עליו עד שיפול כדרך נפילה: כולי

עלמה לה פליגי דפטור. מדתנה דבי

חזקיה: חייבי מיתות איתקוש. למכה

בהמה: אחיא רשע רשע. נאמר

בחייבי מיתות אשר הוא רשע למות

ונאמר בחייבי מלקות והיה אם בן

הכות הרשע: רבה המר החיה מכה

מכה. דמלקות נמי איתקוש למכה

בהמה ולאו מגזרה שוה דחייבי מיתות

ילפינן: וחיש כי יתן מום בעמיתו

כחשר עשה כן יעשה לו. והחי יעשה

לו מלקות קאמר. ולקמן פריך והא חובל

בחבירו בתשלומין ולא מלקות: והאי.

מלקות לאו מכה כתיב אלא כי יתן

מום ומאי אתיא מכה מכה דקאמר

רבא: הכחה הכחה קחמרינן. ומום

ע"י הכאה הוא ניתן: וחובל בחבירו

בר משלומין הוא. והיכי מוקמת ליה

את במלקות ופטור ממון: אם אינו

ענין. החי קרח: להכחה שיש בה שוה

פרוטה. ולתשלומין דהא מקרא דבתריה ילפינן דכתיב ביה כן ינתן

בו דבר הניתן מיד ליד: תנהו ענין. להאי כן יעשה לו: להכאה

לקמן לח. צ"ק לה. מוסדרין עט: פד:,
כ) [מנהדרין י. וש"ען,
ג"ק פג:, ד) [רש"לן,
ס"א לפעור. רש"ל,
ס"א לחוב. רש"ל,
ס"א לחוב. רש"ל, ו) ושמות כאו. ה) ובמדבר לה], ט) [וטעמא דרבי דדרים ונתת וגו' ממון ורבנן דרשי נפש ממש ולהכי לא מצי לאוקמי הקישא לאין מתכוין אבל לענין שוגג ומזיד כולהו אית להו הקישא. ת"ין, י) [ועיין לקמן תוס' לח. ד"ה אבל סימא], כ) ובפ׳ קמא דסנהדרין דקאמר מ״ט דר׳ שמעאל דאמר מלקות בכ"ג אביי אמר אחיא רשט רשט חביי מתו מתים רשע רשע רבא אמר מלקות תחת מיתה עומדת לא משום דלית ליה כו' אלא משום ללינו ליה כרי מכו נוסום דא"ל כדאמר בפ"ק דמכות גבי ואין משלשין במכות וגבי מחזירים לזכוח לא בטי דשמה במיתה דוקה משום דכתיב ושפטו העדה והצילו.

תורה אור השלם ו. וכי ינצו אנשים ונגפו אָשָׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלְדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵענֵשׁ בַּאֲשֶׁר יָשִית עָלְיוּ בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בָּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בָּפְלִלְים: שמות כאַ כב שמות כא כב בּיִרְלְאַ תִּקְחוּ כֹפֶּר לְנָפָּשׁ רִצְחַ אֲשֶׁר הוּא רְשְׁע רִצְחַ אֲשֶׁר הוּא רְשָׁע

לֶמוּת כִּי מוֹת יוּמֶת: במדבר לה לא וְהָיֶה אָם בִּן הַכּוֹת שֶע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵּט ְּהָנֶּ שֶׁעֵּ דְּהָבְּילִּוֹ הַשְּׁעָתוּ וְהַבָּהוּ לְפָנָיוֹ בְּדֵי רִשְׁעְתוּ בְּמִסְפָּר: דברים כה ב 4. וּמַבֵּה בְהַמָּה יְשַׁלְמֶנָּה ומַכַּה אָדָם יוּמָת:

5. ומכה נפש בהמה יַשַּלְמֶנְה נֶפֶשׁ תַּחַת נְפֶשׁ: ויקרא כד יח 6. וְאִישׁ כִּי יִתַן מוּם י וְיִגְּלֵּט בְּ יִינֵּן בּיּוּבּ בַּעֲמִיתוֹ בַּאֲשֶׁר עָשְׂה בֵּן יֵעֲשֶׂה לוֹ: ויקרא כד יט יַעְשֶׂה לוֹ:

גליון הש"ם

תום' ד"ה ומי איכא וכו' בב"מ דף ח ע"ב תוס' ד"ה מנהיג לחודיה:

מוסף רש"י

. והא תני דבי חזקיה מכה אדם ומכה בהמה וגו'. ראה לקמן לח א. האי בקטלא כתיב. ותשלומין אין שס (ב״ק פג:). הכאה הכאה קאמרינן. אע״ג דקראי לא דמו גמרינן גזרה שוה כדתני דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן, ומכה דקתני הכי הכאה הוא לתם לקונה הכי הכנוה הזת דקאמר ומכי יתן מום גמר, דמום ע"י הכאה בא (שם).

תנא דבי חזקיה ובו'. ול"ת והל למרינו בפ' הנשרפין (סנהדרין עט: ושם) תנא דבי חזקיה מפקא מדרבי ומפקא מדרבנן אלמא פליגי תנאי אתנא דבי חזקיה וי"ל דלענין ממון אחר אית להו לכולהו היקישא דתנא דבי חזקיה ולא פליגי עליה ש אלא במאי דקתני בין מתכוין לשאינו מתכוין דמשמע בין מתכוין להרוג האשה בין אין מתכוין להורגה אלא להרוג את חברו והרגה דבכל ענין פטור מדמי האשה דלענין ממון אחר כבר תנא דלא תחלוק בין שוגג ביו מזיד והיינו דמפהא מדרבי ומדרבנן דלר' נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב ממון ולרבנן חייב מיתה ולתנא דבי חזקיה פטור ממיתה וממון אבל קשה לרבינו יצחק דבריש הנחנקין (שם פד:) אמרינן הניחא למאן דאית ליה דתנא דבי חוקיה אבל למאו דלית ליה כו' משמע דאיכא תנא דפליג ואומר רבינו יצחק דהיינו רבי חגא מדרומא דאייתי מתניתא בידיה כדאמרינן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק מב. ושם) דשני אנשים כי נתכוונו זה לוה אע"פ שיש אסון באשה יענשו בדמי ולדות אלמא לית ליה היקישא דבין שוגג למזיד והא דקאמר מי איכא למאן דאמר כו' היינו משום דתנא דבי חזקיה עיקר שהיה שונה ברייתות של רבי חיים שהיה אביו כדמוכח בסוף פרק הבא על יבמתו (יבמות סה:) והן עיקר ומותבינן תיובתא מינייהו ולרשב"א נראה דמשום הכי קא פריך ליה מתנא דבי חזקיה משום דרבי

םות יוחנן מוקי מתניתין (לעיל לב:) בשלא התרו בו וקתני סיפא דחייבי מיתות פטורין °א״כ מתני׳ סברה דחייבי מיתות שוגגין פטורין דאי סיפא מיירי בשהתרו בו ליפלוג בחייבי מלקיות גופייהו והוה מצי למיפרך ממתני' אלא דלא מלי למיפרך אלא מדיוקא ולהכי פריך ליה מתנא

פרומה

שחין בה שוה פרוטה. ולמלקות ואיתקים למכה בהמה שלא תחלוק בו: arp דבי חזקיה ואמתניתין סמיך ולפי זה מצינן למימר דמפקא מדרבי ורבנן בכולה מילחא ועוד אומר רשב״א דר״ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה לקמן בפירקין (דף לו:) יי הוא מנא דלים ליה דמנא דבי חזקיה ולריך לומר דלחנא דבי חזקיה לא יהיה אסון היינו אסון ממש וקרא דאם אסון יהיה היינו דין אסון כגון שנתכוין לאשה דאם לא נתכוין לה פטור ממיתה וממון לתנא דבי חזקיה א"נ לא קאי קרא דאסון אאשה אלא אחברו שנתכוין לו ולא איירי קרא שנתכוין להרוג את זה והרג את זה ובפ׳ הנשרפין דדייק לר״ש דפטר נתכוין להרוג את זה והרג את זה היכי מפרש קראי הוה מצי למימר כדפרישית אלא אליבא דר"א דאמר קראי בנתכוין להרוג את זה והרג את זה דייק: אך מכה אדם לא תחלוק בו בו'. וקרא דלא יהיה אסון דאשמעינן דלא ישלם דמי ולדות בהדי מיתה והא נמי דדרשינן בשילהי פרק כילד הרגל (ב״ק כו.) עליו ולא על האדם דלא חשקול מיניה ממונא ותקטליה על הרציחה לחוד וקרא דלא תקחו דדרשינן מיניה דלא חשקול ממונא מיניה ונפטריה אלטריכו כולהו דלא מלי למילף מהיקישא דמנא דבי חזקיה כדפירש בקונטרס לקמן (דף לה) דממכה בהמה לא מלי למילף פטור ממון דאדרבה חיוב היה לו למילף דמכה בהמה חייב להכי איצטריך למכתב כולהו והכי ילפינן מה מכה בהמה לא חלקת במה שכתוב בו דהיינו חיוב דבכל עניין חייב אף מכה אדם כל עניני פטור ממון שכתוב בו לא תחלוק בין שוגג בין מזיד ובין דרך עלייה לדרך ירידה ושוגג למזיד היינו ממון אחר בהדי מיתה ודרך עלייה וירידה בכל ענין לא תשקול ממונא מיניה ונפטריה כדאמרינן לקמן ומתכוין לשאין מתכוין לענין דמי האשה: רבא אשר אתיא שבה מבה. תימה לרבא לית ליה הכא גזרה שוה דרשע רשע וכן ר' יוחנן ולקמן (דף לו.) נמי מלרכינן חד קרא למיחה וממון וחד למלקות וממון ולא ילפינן מלקות וממון ממיתה וממון בגזרה שוה דרשע רשע וסתמא דהש"ס דריש ליה בפ"ק דמכות (דף ה:) גבי אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין על פיהן דאמרינן חייבי מלקיות מנין אחיא רשע רשע וברייתא נמי איכא בר"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין לג: ושם) גבי דיני נפשות מחזירין לזכות אבל לא לחובה דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע תניא נמי הכי כו' ור' יהודה נמי דריש ליה בהחובל (ב"ק פו: ושם) גבי וכן היה ר"י פוטרו פירוש את הסומא מחייבי גליות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיחות ב״ד וגמר התם חייבי מיחות ב״ד מרוצח וחייבי מלקיות אתיא רשע רשע ורבנן דפליגי עליה התם לאו משום דלית להו רשע רשע אלא משום דמחייבי ליה כחייבי מיחות ב"ד וי"ל דרבא ור' יוחנן אית להו 🕫 בכ"מ גז"ש דרשע רשע בדבר שהוא בגוף המלקות אבל הכא לענין פטור ממון שהוא עם המלקות וכן לקמן לא ילפינן רשע רשע וטעמא משום דקרא מוכח דרשע כתיב לענין מלקות והיה אם בן הכות הרשע והא דדריש מכה משום דמכה גבי תשלומין כתיב שנאמר מכה בהמה ישלמנה ואביי אית ליה גזרה שוה דרשע רשע בכ"מ וסוגיא דלקמן כרבא ודלא כאביי ואביי מוקי קרא במיתה ומלקות כר"מ דלמלקות וממון לא לריך קרא דאתיא רשע רשע ואם מאמר ר' יוחנן אמאי לא דריש מכה מכה הא בריימא היא בריש החובל (שם פג: ושם) וי"ל דסבר כאידך תנאי דהתם דלא דרשי מכה מכה אלא ילפי מאידך קראי דלאו עין מחם עין ממש: רבתיב ואיש בי יתן מום וגו'. אית דגרסי וסמיך ליה ולא מגזרה שוה יליף אלא ילפי מאידן קרא דלאו עין מחם בהמה ישלמנה ונקיט קרא אחרינא ומיהו מדפריך בריש החובל (שם פג:) מאי חזים אלא מסמוכין וכן משמע קלח מדשביק קרא דמכה בהמה ישלמנה ונקיט קרא אחרינא ומיהו מדפריך בריש החובל (שם פג:) דילפת ממכה בהמה נילף ממכה אדם משמע דגזרה שוה הוא והא דהדר ביה מקרא קמא משום דאילטריך למהדר ממכה אדם ולאחויי כי יתן מום בעמיתו הדר ביה נמי ממכה בהמה ישלמנה ומייתי מכה נפש בהמה דסמיך ליה אי נמי משום דאיצטריך קרא קמא לכדתנא

דבי חוקיה ולמאן דלית ליה נמי אילטריך מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם כו' כדאמרינן בריש הנחנקין (סנהדרין פד: ושם):

באר לאו אסון ממש. אע"ג דסיפיה דקרא דאס אסון יהיה ע"כ היינו דין אסון כדכתיב ונחת נפש וגו' מ"מ לא יהיה אסון הוה משמע ליה אסון ממש אי נמי אם אסון יהיה נמי בעי למימר דהוי אסון ממש ודריש ונתת נפש וגו' היינו ממון: ובל איבא לבאן ראמר חייבי מיתות שוגגין חייבין והא

ל א ב מייי פ״א מהלי נערה בחולה הלי יג ופ״ד מהלי חובל הלי ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכג סעיף ד: מא ג מיי' פ"א מהלי נערה בתולה הל' יא ופ"ג מהל' גניבה הל' א :סמג עשין נד מב ד מיי' פ"ד מהל' חובל הל' ט ופ"ה הלי ג סמג עשין ע טוש״ע

תוספות רי"ד

מ"מ סי' תכ סעי' ב:

א"ר ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין אדם ומכה בהמה ישלמנה מה מכה כהמה לא חלקת . בה בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא חלקת בו בין שוגג למזיד בין מתכוין לא״מ בין דרך ירידה לד״ע לחייבו ממון . אלא לפוטרו ממוז. פי בהמה ישלמנה ומכה אדם בות הקיש לא יומת הקיש לא ישלם אלא יומת הקיש פטור ממון דמכה אדם לחיוב ממון דמכה בהמה. מה מכה בהמה אין לך בו חילוק לפטור מלשלם דאדם מועד לעולם בין ער ובין ישן בין שוגג בין מזיד אף מכה אדם אין לך בו חילוק לחיובא ימכה בהמה לעולם חייב ואמורי בביק פצע וזווונ פצע לחייב השוגג כמזיד ואונס כרצון פי׳ שאין מתכוין אין בו חיוב מיתה באדם פי׳ דרך עלי׳ שהכהו בהגבהת ידו או בחרבו דרך עליה וכו׳ משום דגבי דרך שליה גלות דהורג בשוגג איכא גיות החות בשותת איכא חילוק בין דרך ירידה לדרך עלייה. כדאמרי׳ במס' מכות כל שבדרך ירידתו גולה דכתיב ויפל עליו עד שיפול בדרך נפילה: אלא כי אתא רבין אמר ח״מ שוגגין דכ״ע לא פליגי דפטירי פי׳ מדתנא דבי חזקי' כי פליגי בחייבי מלקות שוגגים וד"א ר"י אמר חייבי מיתות איתקוש [חייבי מלקות לא איתקוש] ור"ל אמר פטור בפירוש רבתה תורה חייבי מלקות כחייבי . מיתות היכן ריבתה אבי אמר רשע רשע פי' נאמר בחייבי מיתות אשר הוא והי׳ אם בן הכות הרשע. ררא אמר אחיא מכה מכה פי׳ דחייבי מלקות נמי איתקש למכה בהמה ולא מג"ש דח"מ ילפינז